

Inspirace z předškolního vzdělávání v Dánsku

Ředitelka MŠ Srdíčko v Praze 12 využila příležitosti odjet na stáž do Dánska a přivezla si mnoho cenných podnětů: „Děti tráví většinu dne venku, a to téměř za každého počasí, jsou mnohem samostatnější, než jsme zvyklí u dětí v našich mateřských školách. K rozvoji kreativity nepotřebují hračky. Mají jich mnohem méně než naše děti, zato je kolem nich přirozeně podnětné prostředí,“ všimla si například.

Jaké další rozdíly panují v předškolním vzdělávání mezi českým a dánským vzdělávacím systémem? A které z tamních zvyklostí se paní ředitelka rozhodla přenést do české praxe? V rozhovoru popisuje ředitelka pražské Mateřské školy Srdíčko Mgr. Radana Mikšová svoje zkušenosti a příklady dobré praxe v oblasti předškolního vzdělávání.

Jak jste se dostala na zahraniční stáž?

Původně jsem neměla jet do Dánska, ale do Portugalska. Každé stáze se účastní vždy dvě učitelky nebo asistentky z každé školy a jsou upřednostněny ty, které ještě žádnou stáž neabsolvovaly. V lednu 2022, kdy jsem na

stáž odjela, bylo podmínkou platné očkování proti onemocnění covidem-19 – a protože část pedagogů ještě nebyla ze zdravotních důvodů očkována, zbyla jsem jen já a jedna kolegyně.

Vyjely jsme do dánského Aalborgu, což je druhé největší město v Dánsku, velké asi jako Brno. Měly jsme s sebou delegátku, která nám zajišťovala komunikaci v anglickém jazyce, a na místě byla k dispozici jako průvodkyně studentka pedagogické fakulty v Aalborgu. Je to Češka, která žije v Dánsku více než šest let. Původně začala v Dánsku studovat turismus, ale velmi brzy přešla na studium pedagogiky. Seznámila nás nejen s celým místním školským systémem, ale i s mentalitou lidí, a hlavně nás

provázela ve všech třech mateřských školách, které jsme navštívily. Měly jsme možnost navštívit i integrační centrum pro cizince, kde jsme se účastnily hodiny dánštiny – za tu hodinu jsem pochopila, jak se cítí děti s OMJ, které neovládají jazyk země, v níž dochází do školky. Také jsme se byly podívat na dvou univerzitách, kde se vzdělávají pedagogové, a prohlédly si celé jejich zázemí.

Jaké vaše mateřská škola nesla finanční náklady?

Stáž byla úplně zdarma – vše, od A až do Z, jsme měly zajištěné. Financování probíhalo přes výzvu č. 54 (pozn. redakce: výzva Hlavního

Pomůcky pro činnosti ve venkovních prostorách v dánské MŠ

města Prahy z Evropských strukturálních fondů).

Mohly jste vyjet na stáž bez znalostí dánštiny nebo angličtiny?

Ano, už na pražském letišti se s námi sešla delegátka, která zajistila veškerou komunikaci, letenky, nemusely jsme se starat o nic, jen o to, abychom se jí neztratily. Na místě, kam se v rámci uvedené výzvy odlétá na stáž, je většinou k dispozici Čech, který v zemi dlouhodobě žije a buď má kontakty na předškolní zařízení, nebo sám v některém z nich pracuje. Takže nepotřebujete ani jazykové, ani finanční vybavení. Všechno je finančně pokryté, včetně ubytování, stravy i cestovného.

Jak dlouho stáž trvala?

Letěly jsme na pět dní včetně cesty, ale stáž by měla podle parametrů výzvy trvat čtyři dny.

Jaké vidíte rozdíly v předškolním vzdělávání českých a dánských dětí?

Obrovské. Je to tím, že mentalita lidí je v Dánsku úplně odlišná, než jsme zvyklí u nás. Hlavní rozdíl spočívá v tom, že dánské děti tráví většinu dne venku, za každého počasí. Třeba od půl osmé ráno jsou venku až do večera. Dítě do mateřské školy přichází vybavené nepromokavou obuví, kalhotami i bundou. V Dánsku neustále fouká vítr, ale i tak tam děti běhají bez čepice a bez šály, tak jak jim je to příjemné, a přesto téměř nejsou nemocné. Jsou vedeny k tomu, aby se naučily samy vnímat svoji hranici tepelného komfortu. V Dánsku je mnoho přírodních školek. Děti jsou v nich vedené k absolutní samostatnosti. Již tříleté dítě má k dispozici skutečnou pilu, sekerku, ostrý nůž – žádné plastové nožičky, jako jim dáváme my, aby se náhodou neřízly. Ke hře se ve venkovních prostorách například

využívá klasické kovové nádoby. Byly jsme i ve školce umístěné v areálu bývalých stájí, kde děti žijí spolu s ovci, kozy a husy – byla to taková školka na statku. Děti ve školkách mají minimum hraček. Během stáže jsem si stále více uvědomovala, že naše české školky (ale i domovy) jsou přehlcené hračkami, máme příliš vybavené a upravené zahrady.

Když jsem se vrátila zpět do Česka, uvědomila jsem si, že máme sice krásnou, velkou a vybavenou zahradu, ale pro děti je málo podnětná. To chci určitě změnit, protože děti nepotřebují luxusní, perfektně „vystajlovanou“ skluzavku a domeček, ale zahradu, na které si budou moci hrát podle svých představ. Na školkových zahradách si děti v Dánsku nejvíce vyhrály s větvemi, kládami, vánočními stromky, které rodiče přinesli z domova, když už je nepotřebovali. Děti si z nich stavěly bunkry, vymýšlely, co všechno mohou vytvořit z přírodního materiálu, který byl všude kolem nich. Všimám si čím dál více, že děti v Česku jsou přehlcené podněty, hračkami, pomůckami a mnohdy ani neví, co by si vybraly, takže si často nakonec nevyberou nic nebo u každé hračky vydrží jen chvíli. V Dánsku je pomůcek a vybavení pouze nutné minimum, a přesto to děti rozvíjí. Je také úžasné a pro nás v Česku nepochopitelné, že třetinu zaměstnanců tvoří muži a jsou mezi nimi dokonce i ředitelé školek. Ředitel k dětem chodí, pouze když si u nich chce odpočinout nebo se jim věnovat, ale nemá to povinné. Může se opravdu věnovat jen získávání peněz, řízení školky a lidí. Informací, věmů a toho, co mě tam nadchlo, je mnoho. Jedno „minus“ jsem přece jen našla... v našich školkách v Česku se velice dobře vaří, zatímco v Dánsku si děti většinou musí nosit jídlo z domova.

Co ze svých postřehů byste chtěla aplikovat ve své praxi?

Kryté hřiště v dánské MŠ

Určitě více prožitkového učení a snížení množství pomůcek a hraček, které mají děti ve třídách. Část nevyužívaných hraček, které považujeme za důležité pro rozvoj dítěte, už jsme uložili do jiných prostor. Na pár měsíců je schováme a pak je budeme obměňovat, případně proházovat mezi třídami. Pokud to bude možné, chci více aktivit přesunout ven a do okolí, kam můžeme vyrazit klidně i na celý den. Zatím přemýšlíme, jak zahradu s minimem finančních prostředků přetvořit, aby pro děti byla co nejvíce podnětná. Aby nedocházelo k tomu, že dítě bloumá a neví, čím se zabavit, protože všechno je pro něj příliš předpřipravené.

Usychá nám borovice, takže ji chceme pokácet, nařezat ji na klády, které budou děti schopné samy odkutálet, a nechat větve, ze kterých si mohou stavět bunkry, protože máme docela vzrostlou zahradu. Ve sklepě jsem našla krabici se starými kovovými hrnci, pokličkami a dřevěnými vařečkami – ty už mají děti na zahradě k dispozici a těší se velké oblibě. Určitě chceme pořídit různé koše, kde budou šišky a jiné přírodniny, ze kterých se dá stavět. Už dlouho

plánujeme, že společně s rodiči vybudujeme hmatový chodník – zatím jsme založili alespoň vrbičkový tunel. Chceme zahradu předělat tak, aby v ní byla spousta koutů, kde mají děti možnost tvořit něco, co je baví a zároveň rozvíjí. Skoro každé dítě se rádo rochní v bahně, takže vlhkou část zahrady klidně necháme tak, aby se tam daly dělat pokusy s vlhkou půdou. Není potřeba věnovat finanční prostředky do dalšího krásného hracího prvku, který bude děti bavit dva týdny, ale zapojit fantazii a vymyslet, jak by se děti formou prožitkového učení na zahradě co nejvíce rozvíjely. Budeme se věnovat pozorování dětí na zahradě, abychom zjistili, k čemu nejvíce inklinují a co jim tam chybí.

V čem jsou dánští předškolní pedagogové jiní oproti českým?

Hlavně v tom, že velké procento jejich studia tvoří praxe. Na praxi chodí každý rok studia, třeba i na půl roku přímo do školky. Všichni mají vysokoškolské vzdělání. V dánských školách jsou obecně nejvýše postavení učitelé, pedagog je v základním a vyšším školství nižší pozice na úrovni našeho asistenta pedagoga. V dánských mateřských školách působí pedagog a asistent. Během vzdělávání na vysokých školách, nejen pedagogů, se neznámkuje. Ani na základních školách se neznámkuje, až v osmé třídě. Děti jsou od malička vedené k tomu, že se učí pro sebe, a kolik si z nabízených možností získání vědomostí vezmou, je na nich. Stejně je to na vysoké škole. Studenti odevzdávají různé ročníkové a seminární práce, za to postupují do vyššího ročníku, mají k dispozici velkou škálu materiálů, literatury, přednášek. Ale je už jen na nich, jestli to skutečně vše využijí. Jsou si ale vědomi, že čím více získají znalostí a vědomostí, tím lepší dostanou práci. Jsou přirozeně vychovaní k tomu, aby studovali sami pro sebe, což mi v Česku chybí.

Samozřejmě je to také jiné v tom, že ve školách je daleko méně dětí, asi čtvrtinové množství na jednoho pedagoga nebo učitele než v Česku. Dánské školky také téměř nejsou svázány žádnými hygienickými a bezpečnostními požadavky – není definováno, co dítě nesmí brát do ruky, co nesmí jíst a co nesmí dělat.

Co vás zaujalo na ostatních zařízeních kromě předškolních?

Měly jsme možnost podívat se na dvě vysoké školy – pedagogické fakulty. Studenti mají k dispozici obrovské, vzdušné prostory, které

Mgr. Radana Mikšová

vystudovala magisterský obor předškolní pedagogika se specializací v oboru speciální pedagogika na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. V předškolním vzdělávání působí 35 let, z toho 26 let na pozici ředitelky mateřské školy. Od roku 2004 působí jako ředitelka Mateřské školy Srdíčko v Praze 12. Má celkem 12 let praxe s integrací dětí s odlišným mateřským jazykem (OMJ) a inkluzivním vzděláváním.

působí moderně, otevřeně, není problém, když tam přijde kdokoliv cizí. V obou školách se nacházely rozsáhlé knihovny, kde mají předškolní pedagogové k dispozici na vypůjčení nejen literaturu, ale i všechny možné didaktické pomůcky, které se využívají ve školách v Dánsku. Navštívily jsme prostory pro společné setkávání studentů, v budovách vysokých škol bylo mnoho zákoutí, kde studenti zpracovávali projekty nebo se věnovali samostudiu. Závěděl jsem jim to zázemí. V Aalborgu jsme navštívily i centrum pro cizince, kde mají dospělí cizinci možnost vyhledávat nejen právní a sociální pomoc, ale i docházet na kurzy dánštiny, aby snadněji získali práci. Je to velice příjemný prostor. Všichni zaměstnanci i dobrovolníci centra byli vstřícní a milí.

Na děti ani na studenty v Dánsku není vyvíjen zbytečný nátlak, studují sami pro sebe, nikoliv kvůli známám. Myslím si, že z dán-

ského vzdělávacího systému opravdu vzejdou absolventi, kteří svou školu studovali proto, že výslednou pozici chtějí zastávat, a dali do toho všechno, co mohli. Zrovna tento aspekt mi u studentů vysokých škol v ČR často chybí.

Jaké další poznatky z dánského vzdělávání si odnášíte?

Obecný postoj dánských rodin k výchově dětí je absolutně přirozený. Rodiče nezakazují, ale spíše vedou děti k tomu, aby vše zvládly samy. Netlačí na výkon, na memorování ve školském systému, a protože chybí známkování, děti se zbytečně nestresují. Lépe vstřebávají informace a mají chuť se učit.

Na práci s dětmi s odlišným mateřským jazykem se nijak nenaléhá, nechávají se, aby se přirozeně zapojily mezi ostatní. Mají velké množství prostoru pro spontánní hru, adaptace a integrace probíhá přirozeně. Mimo jiné i proto, že v Dánsku mají daleko více pedagogů na množství dětí. Vytvářejí mnoho originálních aktivit – například v jedné školce nakoupili housle a děti se na ně učí hrát. Do této školky dochází i logoped, který s dětmi hravou formou procvičuje slovní zásobu a výslovnost. Děti mají ohromný potenciál, co se týče fyzické zdatnosti, vylezou třeba na osm metrů vysoký strom a je to v pohodě. Jsou daleko odolnější a ostřílenější. Vlastně všichni lidé v Dánsku, se kterými jsme měly možnost se potkat, tak působili. ■

Autor textu: Autorský tým APIV B

Foto archiv Radany Mikšové

Projekt Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi (APIV B) realizuje Národní pedagogický institut České republiky (www.npi.cz) a je spolufinancován EU. Tento projekt připravil interaktivní web ZapojmeVsechny.cz, který je praktickým průvodcem společným vzděláváním a vlastně kvalitním a moderním vzděláváním vůbec. Při jeho tvorbě jsme mysleli nejen na potřeby pedagogů, ale slouží jako inspirace a vodítko i pro rodiče, ať už jako nástroj srovnání dobré praxe s praxí reálnou, nebo jako inspirace pro podporu rozvoje vlastních dětí. Odborný obsah webu stále obohacujeme o zajímavá, inspirativní a palčivá témata.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

POKUD CHCETE VĚDĚT
O FUNGOVÁNÍ MŠ SRDÍČKO
VÍCE, NAJDETE SI ČLÁNKY
A VIDEO NA WEBU
WWW.ZAPOJMEVSECHNY.CZ.